

Hele jaar door lammeren in de stal heeft z'n voordelen

Dirk Keijzers (student HAS Den Bosch) en Wilma Wolters

De lammerperiode hoeft niet per se in het voorjaar te vallen. De geiten laten aflammeren in andere seizoenen vraagt wat extra aandacht, maar is niet onmogelijk. Bovendien heeft spreiden van het aflampatroon zo z'n pluspunten.

Meerdere aflamperiodes in het jaar of het uitstrijken hiervan over een langere periode, wordt mondjesmaat toegepast in de geitenhouderij. De geiten buiten hun natuurlijke seizoen drachtig krijgen vereist wat ingrepen. Maar het spreiden van het aflampatroon kan positief zijn voor de arbeidsverdeling en de ziektedruk bij de lammeren. Dirk Keijzers, student aan HAS Den Bosch, onderzocht of spreiding ook winst oplevert in geldelijke zin. Dat kan, maar er zijn enkele mitsen en maren.

Spreiden voor wintermelk

Om geiten buiten het seizoen rits te krijgen, wordt in Nederland meestal synchronisatie toegepast door te sponsen en hormonen in te spuiten en vervolgens ki in te zetten. Bij natuurlijk dekken buiten het seizoen vallen de drachtigheidsresultaten vaak tegen. Bij enkele geiten treedt bronst op buiten het seizoen als de bok in die periode bij de geiten wordt gezet. Ook het aanpassen van het lichtregime, eventueel tegelijk met het laten dalen van de temperatuur, is een optie. Uit gesprekken met geitenhouders die het lammerpatroon spreiden, blijkt dat zij dit vooral doen om meer wintermelk te krijgen. Andere redenen die geitenhouders noemen om minstens één aflamperiode buiten het seizoen te hebben, zijn het vaker kunnen benutten van de opfokruimte en het beter spreiden van de arbeidsinzet.

De belangrijkste redenen die geitenhouders geven om juist niet te kiezen voor meerdere aflamseizoenen, zijn een tegenvallende melkproductie en tegenvallende drachtresultaten. "Het (door geitenhouders geschatte) drachtigheidspercentage van geiten is hoger als zij in het seizoen aflammeren", onderzocht Keijzers. "Van lammerende geiten in het seizoen wordt een drachtigheidspercentage van 80 geschat, buiten het seizoen van 70." Verder plaatsen geitenhouders bedenkingen

rondom dierwelzijn en -gezondheid, weet Keijzers. "Een gespreid aflampatroon kan zorgen voor hittestress bij de dragende en lammerende geiten in de zomer en voor kou bij de lammeren in de winter. Toch is er geen verschil in uitvalspercentages tussen lammeren die in het seizoen zijn geboren en lammeren die daarbuiten zijn geboren." Een hogere prijs voor bokjes is slechts een subreden om buiten het seizoen te lammeren, zo blijkt. Keijzers: "De prijs van bokjes ligt het hoogst rond Pasen en Kerstmis, want dan is de vraag het grootst. Het is een bijkomstigheid; het prijsverschil is te klein om geitenhouders over te halen hun dieren buiten het seizoen te laten lammeren."

Effecten op melkgift

Als geiten buiten het seizoen lammeren, blijkt dat invloed te hebben op de melkgift. Keijzers bekeek de melkgift van 238 dieren die in het seizoen lammerden en van 90 die daarbuiten lammerden. De dieren die in het seizoen lammerden, bleken 2 procent meer melk te geven dan de gemiddelde melkgift; de dieren die buiten het seizoen lammerden gaven 5 procent minder dan gemiddeld. Dit betekent niet dat over de totale productieperiode de geiten die buiten het seizoen lammerden, minder gaven, want de cijfers zijn van de eerste officiële melkmeting na de dracht (5-46 dagen in lactatie). Keijzers kon geen verschil aantonen in uitstoot of sterfte van zowel melkgeiten als jongvee tussen bedrijven met een traditionele bedrijfsvoering en bedrijven die spreiden. Bij geiten die in het najaar aflammeren zou de piekproductie weleens langer kunnen duren dan bij geiten die in het voorjaar lammeren, vermoedt Keijzers. "Hun eerste productiepiek valt in de winter en die zal iets lager zijn dan die van geiten die in het voorjaar lammeren. Maar na die piek wordt het voorjaar en zijn de geiten door de langere

De opfokruimte het hele jaar door bevolkt hebben is geen gemakkelijke opgave, maar kan wel aantrekkelijk zijn. Wat zowel arbeid als financiën betreft.

Foto: Wilma Wolters

daglengte in staat om de productie langer op een hoger peil te houden." Er is een maar: "Voorwaarde is wel dat alle omstandigheden zoals voer, licht, huisvesting en stal-klimaat goed zijn. Veel melkgeitenhouders merken namelijk ook dat hun dieren die buiten het seizoen aflammeren geen piek vertonen en daarna in het voorjaar ook niet goed opstarten."

De winst van spreiden

Keijzers maakt onderscheid tussen vier verschillende bedrijfsvoeringen die spreiden toepassen. Die vier manieren zijn: één aflamseizoen dat langer dan 6 weken duurt, één aflamperiode in juni-juli, twee aflamseizoenen: één in het voorjaar en één in oktober, drie aflamseizoenen in het jaar. Hij rekende de resultaten van deze bedrijven om naar een standaardbedrijf met 1.000 melkgeiten dat 1.000 kg melk per geit levert en duurmelken toepast. Keijzers becijferde dat er een verschil in saldo per geit ontstaat van maximaal 5 tot 12 euro als spreiden wordt toegepast, afhankelijk van de zwaarte van de toeslag van wintermelk (een licht uitbetalingssysteem geeft

wintertoelagen in december, januari en februari; een zwaar uitbetalingssysteem geeft toeslagen van oktober tot en met februari). Daarnaast zouden er dan 8 tot 13 euro minder kosten zijn aan rente, afschrijving en onderhoud per geit. In het gunstigste geval kan spreiden dus wel 13 tot 25 euro extra resultaat opleveren per geit per jaar. Keijzers concludeert dat door wintertoelagen en minder kosten aan rente, afschrijving en onderhoud (doordat een kleinere opfokruimte benodigd is), de rentabiliteit van het geitenbedrijf beter wordt als spreiden wordt toegepast.

Aanbevelingen

Spreiden van het aflampatroon kan dus positief uitpakken. Keijzers erkent daarbij direct dat er haken en ogen aan zitten. "Heikel punt is vooral de toeslag op wintermelk. Die blijft nodig om spreiden aantrekkelijk te houden voor geitenhouders. Maar melkverwerkers die zomerkorting en wintertoelagen toepassen, geven aan dat dit systeem waarschijnlijk wordt afgezwakt, omdat de toestroom van melk naar de melkverwerkers gedurende het jaar constanter wordt door het toepassen van

duurmelken. Hierdoor wordt het voor geitenhouders minder aantrekkelijk om wintermelk te produceren." Positief is ook dat door spreiding beter kan worden voldaan aan de marktverraag naar lamsvlees die er is rond Kerst.

Verder pleit Keijzers voor verdere verhoging van de drachtresultaten van ki, zodat dekken buiten het seizoen makkelijker zal gaan. "Het verder onderzoeken van de genetische aanleg voor een dracht buiten het seizoen zou ook goed zijn, maar voordat daar meer duidelijkheid over is, zijn we misschien wel dertig jaar verder."

Keijzers oppert dat geitenhouders in hun eigen stal ook zouden kunnen selecteren op geiten die buiten het seizoen gedekt blijken te kunnen worden. "Dat de ene geit wel rits wordt buiten het seizoen en een andere niet, heeft mogelijk te maken met de grootte van de pijnappelklier (bevindt zich in de hersenen). Een grotere pijnappelklier kan meer melatonine afgeven. Onder invloed van dit hormoon wordt het proces in gang gezet dat de geit rits maakt." Het blijkt dat de grootte van de pijnappelklier sterk erfelijk is bepaald. ✓

Seizoensdier

Als de dagen korter worden, wordt de reproductieve activiteit geactiveerd en worden geiten rits. Daarom is aangehouden: tussen 1 juli en 31 december gedekt en tussen 1 december en 31 mei lammeren is in het seizoen. Tussen 1 januari en 30 juni gedekt en tussen 1 juni en 30 november lammeren is buiten het seizoen.